


[www.vulkani.rs](http://www.vulkani.rs)  
[office@vulkani.rs](mailto:office@vulkani.rs)

Naziv originala:  
Anne O'Brien  
THE VIRGIN WIDOW

Copyright © Anne O'Brien, 2010  
Translation Copyright © 2014 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-01102-9



Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

EN O'BRAJEN

*Oproštaj za*

KRALJICU

Prevela Branislava Maoduš

 izdavaštvo  
**vulkan**

Beograd, 2014.



## I

„Poći ćemo“, konačno nam je objavila kraljica na rođenju nove godine, u svojoj odaji za prijeme. „Otići ćemo na obalu. Da sačekamo da nam pošalju znak.“

*A koji bi to znak bio, vaše veličanstvo? Plamteća kometa preko nebesa koja nagoveštava vaš povratak?* Prikrila sam sumnju maskom zadovoljstva. Ali radost je bila preuranjena. Nismo isplovili iz Francuske sve do druge nedelje aprila. Do tada se sve pokvarilo, ukiselilo i uplesnilo poput starog sira. Edvard od Jorka se vratio u Englesku, pristao je na severu u Rejvenspernu, sa pedeset hiljada kruna vojvode od Burgundije u džepovima. Englezi nisu mnogo oklevali da se okupe oko njegovog barjaka.

„Trebalo je da odemo u januaru. Zašto smo čekali“, Edvard je, čas grozničavo ushićen, čas u najmračnijim dubinama beznađa, sasuo još jedan pehar vina niz grlo, a koža mu je bila neprivlačno pegava zbog preteranog alkohola. „Zašto me niste slušali? Mogli smo se utvrditi u Londonu, pre nego što je kopile jorkista uopšte i isplovilo.“

„I slušam. Bez kraja i konca!“, prasnu kraljica, braneći se.  
„Neka ti bude! Isplovljavamo za nedelju dana.“

„Napokon, bože mili!“

„Ja uvek delam u tvom najboljem interesu, Edvarde. Zar sumnjaš u mene? Dođi.“

Iznenada oboje neočekivano smekšaše. Kada sam očekivala da vidim Edvarda kako besnim korakom napušta prostoriju, on pade na kolena pred kraljicom i podiže porub njene odore do svojih usana. Podigao je pogled i susreo njen, a njihova tako slična lica opustila su se u osmeh. Kraljica je prstima nežno prešla preko sinovljevog obraza. A princ je usnama prešao preko unutrašnjosti njenog zgloba. Bilo je to milovanje nežno poput milovanja ljubavnika...

U mislima se vratih u prošlost.

Kao što je Ričard nekada milovao mene. Kao što sam ja reagovala na njega, u danima naše rane ljubavi u Vestminsteru.

Svest mi se mučno vrati u sadašnjost.

Nisam ni pokret napravila gledajući ovu nežnost između kraljice Margarete i princa, ali mora da mi se užas ogledao u očima. Šta sam to videla među njima? Nisam se usudila susresti ničiji pogled u ovoj preterano zagrejanom sobi. Ili je samo meni bilo vrelo čelo, zbog snažnih emocija nagomilanih u tako malom prostoru? Osetih da su mi slabine vlažne kada me je oblio talas toplote.

„Edvarde. Sine moj, kralju moj. Naravno da ćemo ploviti za Englesku...“

Kraljica ga je uzela za ruku i spustila poljubac na središte njegovog dlana.

## *Oproštaj za kraljicu*

Reči i pokreti za mene su bili poput udaraca pesnicom u stomak, i osetih talas mučnine kada sam se setila trenutaka u prošlosti kada se bliskost majke i sina nije mogla zanemariti. Slike su mi se tiskale u umu, ismevajući moju neupućenost. Kako je moguće da nisam primetila? Bliskost i zavisnost jednog od drugog. Intimne poljupce koji su se mogli tumačiti kao mnogo više od poljubaca kojima se izražava naklonost ili poštovanje. Zajedljivi šapat kraljičinih dvorskih dama u noći mog venčanja. Margaretina ljubomora prema svakoj ženi koja bi je mogla zameniti u životu njenog sina. Snažno sam progutala žuč koja mi se podigla u grlu. Kako je samo efikasno sprečila fizičku konzumaciju braka.

Razrogačenih očiju i plitkog daha posmatrala sam kako Edvard ustaje i kako kraljica prislanja ruku na njegovu mišicu, naslanjajući se na njega. Intimno, posesivno. Majčinska ljubav prema sinu? Tako sam i ja mislila, ali ovo to nije. Ovo to nije! Saznanje mi se uvuče pod kožu.

Dakle, to je razlog što nije dozvoljavala nijednoj drugoj ženi da uđe u Edvardov život. Neprirodno, sramno. Ovo je ono što crkva i društvo osuđuju kao gadost. U mojoj glavi nije bilo mesta sumnji.

„Kada postanem kralj Engleske, vratiću vam krunu ovim dvema rukama, gospo,“ Edvard je sagnuo glavu i prešao usnama preko njenog obraza.

Prislonila sam maramicu na usne.

Kraljica me naglo pogleda. „Šta je s vama, devojko?“

„Oprostite mi, veličanstvo. Vrućina...“

Mahnula mi je rukom i odaslala me iz svoje blizine. Bila je opčinjena svojim voljenim sinom, koji se sagnuo i šaputao joj nešto na uvo.

Pobegla sam. Da li sam to po prvi put osetila da me kraljičine dame gledaju sa sažaljenjem? Ili su mi se podsmevale, uživajući u mojoj nelagodi, propasti moje nedužnosti. Pobegla sam u najbliži toalet i povraćala dok me stomak nije zaboleo.

Umešala se da nas razdvoji. Zabranila mi je da šetam sama s princem ili da raspravljam s njim o politici. Znala sam da će ona biti prisutna u mom braku dok jedna od nas dve ne umre.

Nastavila sam da povraćam, dok se nisam potpuno istrošila i načisto ostala bez snage. Brišući znoj sa čela, podigla sam se i naslonila na zid toaleta poganog mirisa i naterala sebe da razmislim. Margareta je stvorila čudovište. Hoće li ga moći kontrolisati kada postane kralj Engleske? Mislila sam da neće.

Bila sam uverena da *ja* ne bih imala moć da to učinim.

Nisam se usudila reći grofici. Šta bih joj rekla kada nemam dokaze, već samo sumnje? Da li je to možda nedužna naklonost koju sam pogrešno protumačila? Nisam u to verovala. Moram se sama izboriti s ovim. Kako ništa nisam mogla niti da kažem niti da učinim da bih izmenila svoj odnos s kraljicom i princem, moram ostati nepokolebljiva. Od trenutka kada sam došla do tog razornog otkrića, zaklela sam se da ću držati jezik za zubima, da ću biti strpljiva i da ću vladati sobom. Moram biti pažljiva. Uvek na oprezu. Nikada ih ne smem ničim isprovocirati. I moram žestoko štititi sebe u ovom nesrećnom domaćinstvu.



## *Oproštaj za kraljicu*

Margareta je naredila da se isplovi za nedelju dana. Prolećne oluje su imale drugačiji naum. Sedamnaest zamornih dana čeroni vetrovi su nas držali zarobljene u Djepu. Kada smo naposletku isplovili, veliki talasi narušise nam ravnotežu i podigoše nam svima želudac. Bilo je to strašno putovanje sa vrlo malo radosti zbog povratka kući. Sve u svemu, bilo je to dovoljno da čitavu našu družinu zajedno s princem baci u najdublje očajanje.

Ali to mi, u danima koje smo proveli u Djepu, nije bilo najstrašnije od svega. Odbojnost koju je kraljica Margareta osećala prema meni, svojoj nepoželjnoj snahi, dosegla je nove dubine. A princ je odlučio da prezre svoju ženu više nego što prezire bolest.

Za sve je bila kriva Izabel. Ili Klarens. Ili možda i ja, ako hoću da budem iskrena. Ma ko bio krivac, čitav niz događaja pokrenulo je jedno pismo. I to pismo koje čak nije ni bilo upućeno meni.

Ali nisam mogla da oprostim Izabel. Kada smo stigli u Djep, otrešla je sa sebe klonulost i jad kao zmija kožu na vreloom danu. Kraljica je možda i odugovlačila i okolišala, ali moja sestra je postala neverovatno odlučna, pošto nam je dom bio na vidiku. Kao da ju je moć sivih talasa, koji su olujno i gromoglasno udarali o zidove luke, oslobodila sveg samosažaljenja i pokrenula je na dela.

„Ne mogu dočekati“, izjavila je neobično živo, postavši opet ona stara Izabel puna oštrih reči i prekornih pogleda. „Ne mogu podneti neodlučnost dok svi oklevamo zbog kraljice. Ja ću otploviti za Englesku čim uspemo da pronademo brod, u prvom zatišju između oluja.“

Grofica je pokušala da joj ulije malo zdravog razuma. „Izabel, nećeš. Trebalo bi da predemo zajedno. Sada nije trenutak za nezavisno delovanje.“ Potom je dodala, očigledno osećajući nelagodu. „Niti znamo kakve će nas neprijateljske snage dočekati kada stignemo.“

„Niko nam ne garantuje da ćemo se ikada pomeriti odavde“, rekla je Izabel svadljivo. „Prošlo je četiri meseca otkako smo se Klarens i ja rastali. Želim da idem kući. I ići ću.“

„Gde je Klarens? Možeš li se bezbedno sastati s njim?“, upitala sam, zapanjena ovom tvrdoglavošću nakon meseci suza i potištenosti.

Ali Izabel podiže ramena i odabra da nam ne odgovori na pitanje *gde je*. „Sve je bolje nego ostati ovde.“

„Pa čak i da dopadnemo šaka jorkistima?“ Moje nepoverenje zbog izbegavanja odgovora postalo je dublje. „Čini mi se da se ti mnogo ne opterećuješ tim strahom.“

„Moram biti s Klarensom.“

Uputivši mi upozoravajući pogled, grofica ju je upitala: „Zašto moraš biti s njim, imaš li neki naročit razlog, Izabel?“

Ruku duboko uvučenih u škrinju sa spremljenom odećom, što je po mom mišljenju bio idealan način da se sakrije svaka nervoza, Izabel odgovori prilično opušteno: „Koji drugi razlog osim što sam mu žena?“ Nastavila je da nedužno i usredsređeno mota i gladi odeću. Primetila sam njenu hladnu, svetlu lepotu, diveći se njenoj sposobnosti da bude smirena, kada sam ja strahovala od onoga što joj je na pameti. Reči mi potekoše sa usana i pre nego što sam stigla da iz zaustavim.

„Šta Klarens radi Izabel?“ Nisam želela da odustanem ni kada me je Izabel besno pogledala preko ramena. „Rekla bih da je u pitanju nešto dostojno prekora.“

„Da li se desilo nešto što ja ne znam?“, upitala je grofica, gledajući čas jednu čas drugu.

„To je to!“ Odmah sam znala šta je u pitanju, misli mi poleteše nazad u Anže i zadržase se na jednom malom prizoru, precizno kao kada jastreb zgrabi goluba. Kada je Izabel porekla muževljevo izdajstvo. „Klarens je rešio da promeni stranu, zar ne? Uprkos svim zakletvama na odanost... Uprkos tvojim uveravanjima, Izabel, da nikada ne bi ni pomislio na izdaju! Klarens namerava da izda erla i pridruži se bratu. Možda je to već i učinio! Da li ti zbog toga ne bi bilo strašno da dopadneš šaka jorkistima?“ Nisam ni pokušala da sakrijem gađenje.

Izabel sada počne da napušta smirenost. „Da... ne. Ne znam šta će on uraditi. Ali neću ostati zakopana na ovom mestu!“

„Izabel! Šta je to?“ U dva dugačka koraka grofica joj priđe, i zgrabi šakom Izabel za baršunasti rukav. „Zašto je promenio stranu? Edvard mu nikada neće oprostiti...“

„Hoće! Obećao je. Primiće Klarensa nazad.“

„Ispričaj mi, Izabel.“ Videla sam kako se tkanina gužva i gnječi pod majčinim sve snažnijim stiskom. „Koliko znaš? Zar ne vidiš kako bi opasno ovo moglo biti po erla? Tvog oca! I ti mi ništa nisi rekla?“

Izabel nadureno napući lepa usta.

„Mislim da si sve izmislila. Mislim da ni ti sama ništa ne znaš“, izjavila je grofica drmusajući Izabelinu ruku, bez sumnje

se nadajući da je u pravu. „Zašto to radiš? Da bi bila zanimljiva i da bi privukla pažnju? Sram te bilo! Kako se usuđuješ da iznosiš takve tvrdnje i govoriš takve laži, kada znaš da mi je erlova bezbednost prva briga?“ Ali ja sam videla blesak znanja u Izabelinim očima pre nego što je okrenula glavu. Znala je. Tačno je znala šta je njen muž izdajnik nameravao da uradi.

„Opet je stupio u kontakt s vama, zar ne?“ optužila sam je. „Edvard od Jorka je stupio u kontakt s vama.“

Izabel me je pogledala, potom klimnuvši glavom kao da je odlučila da joj je iskrenost najbolji način delovanja. „Jeste. Kada je bio u izgnanstvu u Burgundiji, Edvard je Klarensu ponudio oprostaj ako se predomisli.“

„Ne mogu da verujem da je moja kćerka upletena u zločinačke pregovore koji bi mogli njenoj porodici doneti smrt i obešćastiti je.“ Nikada nisam videla groficu tako strašno rasrđenu. „Niti mogu poverovati da Edvard ima nameru da sa dobrodošlicom dočeka brata. Iskoristiće ga, ali da li će mu oprostiti? Klarens je budala ako odluči da poveruje Edvardu. A i ti si!“

„Ali istina je“, prasnu Izabel. „Imam dokaz. Pogledaj.“ Iz nedara je izvukla dva lista izlisanog pergamenta. „Pročitaj ih, ako moraš. Edvard je iskren i Klarens ne sumnja u njega.“

Oštrim pokretima koji su govorili koliko je užasnuta, grofica je otvorila prvo pismo i brzo ga pročitala. Bilo je od Edvarda od Jorka, a znam i da je bilo kratko i sažeto, jer sam ga čitala preko njenog ramena. Ako Klarens pristane da se odrekne Lanastera i Vorika, Edvard će mu oprostiti. Ako Klarens prepusti bratu snage koje je zadržao, onda će Edvard povući naredbu o

oduzimanju imanja i vratiti mu zemlju i položaj u Vestminsteru i kraljevoj vladi. Razumljivo i privlačno, priznala sam, brišu se svi gresi iz prošlosti. Primamljiva ponuda ambicioznom čoveku koji se kockao i priklonio pogrešnoj strani, i sve izgubio.

„Izabel... Ovo bi moglo biti katastrofalno.“

Izabel joj ote pismo i sakri ga u haljinu. „To je razumno.“

„Šta kaže u drugom pismu?“, upitala sam.

Grofica ga je otvorila. Nije bilo uvoda, svega nekoliko reči, i nije bilo potrebe da pročitam potpis dok sam joj ga uzimala iz ruke. Videla sam poznati uglasti Ričardov rukopis. Kako je samo bio moćan sa svim tim odlučnim linijama, kako ubedljiv, premda nije dodao ništa Edvardovim zahtevima. Prešla sam pogledom preko kratkih rečenica, gotovo sam mogla čuti njegov glas dok ih govori bratu – bile su moćne, neukrašene. Ništa za njega nije bilo na strani Lankastera. Neka se vrati gde mu je mesto po krvi i sklonosti, i prikloni se Jorku. Sva ranija izdajstva biće mu oproštena. Bilo je topline u tim rečima, bratske brige.

*Radujem se danu kada ćemo stajati zajedno pod barjacima Plantageneta i Jorka.*

U tom budalastom trenutku, ni reči ni osećanja nisu mi bili važni. Samo činjenica da ih je napisao Ričard. Da je njegova ruka napisala ovo pismo, da su njegovi prsti vešto i umešno vitlali perom podjednako lako kao i mačem. Majka je opet počela da ispituje Izabel i nije obraćala pažnju na mene, pa stegnuh pismo između dlanova, kao da mogu da upijem nešto od njega u sebe.

„I šta je rekao?“, upitala je grofica. „Kako je Klarens odgovorio na ove izdajničke ponude?“

„Rekao je...“ Izabel se ugrize za usnu pred grofičinim gnevom, ali se ne pokoleba. „Rekao je da će se pridružiti Edvardu kada mu se ukaže prilika. A to je sada, jer se vratio u Englesku. Zar ne vidite? Moram biti tamo s njim.“

„I šta ćeš mu reći – tom svom plemenitom mužu koji nije kadar da drži reč?“ pekla me je gorka ironija ovog pitanja.

„Podsetiću ga koliko duguje erlu.“ Izabel se nije povlačila, premda mi se učinilo da joj je teško da pogleda groficu u oči. „Podsetiću ga da je meni dužan odanost, kao i erlu. Ja nisam izdajnica.“

„Kao da će te poslušati! Ipak mislim da ne bi trebalo da ideš.“

„Odlučila sam.“

A kako je jedino mogla još da je zaključa u njenu sobu, nismo imale drugog izbora osim da je pustimo da ode. Donela je odluku. Zatišje između oluja koje Margareta nije želela da iskoristi, Izabel jeste. Oprostile smo se hladno i sumorno, a Mardžeri je otišla s njom.

„Čuvaj se“, bilo je sve što sam joj bila kadra reći.

„Do susreta u Engleskoj.“

Izabel, do poslednjeg trenutka prkosna, nije ni spomenula da bismo mogle biti na suprotnim stranama. Da bismo mogle biti neprijatelji. A ipak sam u srcu želela da sam i ja pošla s njom. Povratak u Englesku bio bi kao uplovljavanje u bezbednu luku, u poređenju sa plovidbom opasnim plićacima i zaobilazanjem stenja na francuskom dvoru.

„Veruješ li joj?“ upitala sam groficu. „Možemo li joj verovati da će se založiti za nas?“

„Ne.“ Grofičino lice bilo je bledo od straha, dok je posmatrala posadu broda kako podiže jedra i kako brod isplovjava iz luke. „Strahujem za erla.“

Gledale smo za brodom dok se nije izgubio na horizontu i hladan vetar nas oterao unutra. Izabel je otplovila za Englesku, ali u čiji logor, nismo znali. Uzela je Edvardovo pismo i ponela ga sa sobom. Ali u jeku žestoke rasprave zaboravila je pismo koje je napisao Ričard. Nije primetila da sam ga ja zadržala, da sam ga ugurala u rukav. Da je primetila da ga nema, vratila bih joj ga, i rekla da sam ga slučajno zadržala. Ali nije, pa je ono ostalo kod mene. Kako samo nisam razmišljala. Kako sam bila glupa i naivna. Zar nisam znala da je po kraljičinim nalogu leđi Beatris redovno pretraživala sobu u kojoj sam spavala i sve moje stvari?

Znala sam to, ali sam ipak zadržala pismo. Zasleypljena tupim bolom što se moj životni put nikada više neće ukrstiti sa životnim putem Ričarda od Glostera, da će sećanja izbledeti, ali ne i bol izgubljene ljubavi, ukrala sam Ričardovo pismo i iznova ga čitala. Ne zbog sadržaja, naravno, već zbog topline i brige za brata. Zbog sećanja koje mi je budilo. Bila su mi potrebna sećanja na njegovu naklonost, izjave ljubavi, u domaćinstvu u kom nisam doživela ništa osim sumnje i mržnje. Nije bilo naslovljeno na mene, niti me se neposredno ticalo, ali sam ga ipak zadržala i tešila se pogledom na nešto što je došlo od njega. Ono mi ga je približilo. Pratila sam reči i sećala se. Toliko mi je malo ostalo od njega i želela sam da ga zadržim. Nisam imala ponosa.

Ostavila sam Ričardovo pismo ispod podsuknji u škrinji za odeću.

Kako sam budalasta i nepromišljena bila. Nisam ni primetila da je nestalo dok se bes Anžujke nije sručio na mene.

Dobila sam poziv da dođem pred njeno veličanstvo.

Kraljica je sedela u svojoj sobi, kao i uvek, a pred njom su bili rašireni neki dokumenti, pisma od onih iz Engleske koji su želeli da je lepim rečima namame da se vrati, ali sam osetila da opasnost vreba, osetila sam jezu čim sam ušla. Bila je gusta poput dima i gotovo me je ugušila, upozoravajući me da ne gubim razum. Dvorske dame koje su me gledale željno i sa iščekivanjem nisu ni pokušale da sakriju uzbuđenje. Princ joj je stajao zdesna. Izraz na njegovom licu mi je sve rekao – poznati bes, jedva suzdržan, kada mu stvari nisu išle naruku. On će mi suditi. Tu se nisam mogla nadati milosti.

„Pa, ledi En“, Margaretin glas bio je zavodljivo prijatan. „Šta imate da kažete u svoju odbranu?“

„Da li sam učinila nešto što vam nije po volji, veličanstvo?“ Pokušala sam da smirim dah, ali su mi živci zaigrali po stomaku kao žabe u bari.

„Nešto što mi nije po volji? Kakva oveštala reč!“ Sada sledi ugriz, udarac prezira. „S mukom se obuzdavam da vas ne prezrem. Trebalo bi da ste na kolenima i da molite za milost.“

„Šta sam učinila, veličanstvo?“ Pripremila sam se. Kada je pokazala na pod pred sobom, kleknula sam.

„Ne znam šta ste učinili. Možda još niste učinili ništa.“ Usne su joj se izvile u ogorčenoj grimasi nalik na smeh. „Pronašli smo ovo.“ Podigla je sa stola Ričardovo pismo i nežno mahnula njime. „Nemate ništa reći na ovo? Mora da vam je poznato. Od



Ričarda od Glostera je, kao što vidim. Bilo je skriveno u vašoj škrinji za odeću. Da li je upućeno vama?“

„Nije, veličanstvo. Nije poslato meni.“ Kako nema zaglavljaja, samo su sadržaj i potpis inkriminišući. Ali znala sam da će im i to biti dovoljno. Molba da onaj koji čita pismo okrene leđa Lankasterima i preda svoju budućnost u ruke Edvarda od Jorka. Veličanstveno izdajnička poruka kojom će me teretiti.

„Dakle, ako nije poslato vama, zašto je kod vas?“

*Zato što ga volim i nemam ništa njegovo osim rukopisa ovog pisma, premda nije naslovljeno na mene. Razdvojena sam od njega više od godine i bol je snažan kao i prvog dana. Zarobljena sam u braku bez ljubavi, u kom nisam ni žena niti istinska nevesta. Okružena sam ljudima koji me mrze. Ričard je jedina konstanta u mom životu. Kod mene je zato što je i on pored mene kada ga držim u ruci i blaži mi rane na srcu. Zato što ga volim...*

Ostala sam na kolenima čvrsto stisnutih usana i pravih leđa, dok sam zurila pravo preda se. I nije važno ako ona to protumači kao prkos. Bolje tako nego da se rastočim na podu pod njenim stopama, u patetičnom jadu koji bi ona svakako rastumačila kao osećaj krivice.

„Ne odgovarate“, prasnuo je princ. „Da li ste odista odani tom jorkističkom kopiletu?“

Šta da kažem? Pismo nije namenjeno meni! Da li da odam da je namenjeno Izabel i Klarensu? Nije bilo potrebe. Margareta je bila veoma politički oštroumna. Podigla je ruku da učutka sina. Ustala je i nadvila se nada mnoom. Suknje su joj šuštale i dodirivale mi rame poput kraljevske uvrede, dok je prolazila

pored mene, pa se vraćala da me opet pogleda s visine. Kada je progovorila, obratila se princu.

„Naravno da nije namenjeno tvojoj ženi. Kako je to uopšte moguće? Od kakvog je ona značaja, osim što je tvoja žena? Ona ne može da utiče na događaje. Ali njena sestra, koja je odlučila da nenadano i bez upozorenja napusti naš dvor? I njen muž, vojvoda od Klarena? Da, to je u pitanju. Toplo pismo od voljenog brata, da namami Klarena da promeni stranu i prikloni se Jorku.“ Okrenula se i uprla kraljevskim prstom u mene. „Da li je stiglo i pismo od Edvarda? Da li su obojica pribegla neiskrenom uveravanju da bi namamili Klarena?“

Odmahnula sam glavom, ali mora da sam porumenela.

Kraljica se oštro nasmejala, kao pucanj zlovolje. „Vidim da je tako bilo. Neću pitati kako su stigla ovamo. Niti koliko je nedelja ovo pismo u vašem posedu. Postoje uhode pod svakim kamenom, iza svake draperije, i traže priliku da šire svoj otrov. I da li biste se iznenadili kada biste saznali da je ova srceparajuća molba za podršku, za promenu strane urodila plodom?“ Okrenula se od mene, uzela još jedan dokument sa stola i gurnula mi ga pod nos. „Vaš zet izdajnik pokazao je da je odista slab. A pretpostavljam da ga je vaša sestra u tome i hrabrila. Da li ste iznenađeni?“ Iskosila je bradu kada sam oborila pogled pod optužbama. „Ne. Vidim da niste.“

Dakle, Klarens je to ipak učinio. Da li se Izabel složila s njegovim izborom, ili je pokušala da ga natera da ostane odan erlu? Mogla sam samo pretpostaviti da je svojevolski stala na stranu

svog muža. Nije bilo potrebe da poričem ono što sam znala. Znala sam da mi to piše na licu.

„Bilo je to najdirljivije moguće izmirenje, mila En.“ Prišao mi je princ i ponudio mi ruku da mi pomogne da ustanem. Prihvatila sam, jer nisam mogla da ga odbijem. Njegov gest i nežne reči ni na tren me nisu prevarili. Bes je prešao njegovim lepim licem, a njegov nežan glas bio je varljiv koliko i kraljičin. „Pažljivo je sve udešeno u blizini Vorika. Obe vojske su zauzele položaje, kao da će se boriti do smrti, samo pola milje ih je razdvajalo, i obe su podigle barjake. Prokleta kopile od Jorka je krenulo napred, a krenuo je i Klarens, dok su glasnici oglašavali rogove.“ Prinčevi zubi zasjaše u krvoločnom osmehu. „Klarens je kleknuo. Edvard mu je obećao da će mu vratiti položaj i imanja. Neverovatan izraz bratske ljubavi među izdajnicima, a zatim su se obojica vratila u logor Jorka, držeći se podruku, dođavola. Da uz pehar vina smišljaju propast Lankastera. Božjih mi rana! Obojica su podjednako prokleta licemerni i podmukli. Ali njihovo izmirenje nije iznenađenje, nije li tako, gospođo suprugo? S obzirom na to da su razmenjivali pisma.“

Ostala sam nema.

„Dvanaest hiljada ljudi je Klarens odveo sa sobom na stranu Jorka, a zakleo se da će *meni* služiti.“ Princ je nastavio da me šiba rečima kao bičem, nagnuvši se prema meni. „Dvanaest hiljada koji bi se borili za nas, a koje smo izgubili.“

Kraljica me je još jednom pogledala, a u očima joj je blistala optužba. „Ali zašto je ovo kod *vas*? Zašto je pismo u *vašim* rukama?“

I ja prokleh svoju nemarnu i nerazboritu odluku da zadržim pismo čisto iz usamljenosti – a to nije bilo opravdanje koje je vredelo navoditi!

„Jasno je. Pismo je od Glostera. Nije li to dovoljno?“ Prinčeve usne se neprijatno izviše. Možda i nije smatrao da sam naročito vredna, ali, ako se moja odanost dovede u pitanje, on će se za to čvrsto uhvatiti. „Nekada ste bili vereni s njim. Da li ste se ponudili da budete posrednik, da se postarate da pismo stigne do vaše sestre?“

Kraljica je polako klimala glavom, dok je o ovome razmišljala. „Naravno da je tako. Nepouzdana ste koliko i svi Nevilovi. Kakav sam samo žalostan dogovor sklopila kada sam pristala da vas uzmem za snahu! Obmanom i licemerjem ste zadojeni od kolevke. Ne samo da ćete se vi i vaša porodica okrenuti Jorku na najmanju provokaciju, već i dalje s nežnošću mislite na Ričarda od Glostera. Opkladila bih se da prema njemu još uvek gajite naklonost. Uprkos vašem braku.“

„To nije istina!“, naposletku me je nagnala da poreknem njene reči. Nisam mogla priznati svoja osećanja. Nisam se usuđivala.

„A ja bi trebalo da vam poverujem? Kada ste poslednji put razgovarali sa Glosterom?“

„Nikada. Nemam kontakta s njim, nijednom ga nisam videla otkako je naša veridba raskinuta i otkako sam napustila Englesku pre gotovo godinu dana.“ Strah od sudbine koja bi me mogla snaći u kraljičinim rukama nagnala me je da poreknem njene optužbe. „Nema ničega među nama. Odana sam princu, mom mužu.“